

Majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo

Koopia: peaminister Kristen Michal

Teie: 27.02.2026 nr 2-2/729-1

Meie: 06.03.2026 nr 0603/2026

EVEA seisukohad Vabariigi Valitsuse määruse „Töötasu alammäära kehtestamine“ eelnõule

EVEA ei nõustu alampalga kehtestamisega esitatud kujul.

Alljärgnevalt meie sisulised ning õiguslikud vastuväited:

Alampalga tõstmise eesmärk on parandada madalama palga saajate toimetulekut ning vähendada ebavõrdsust, kuid sellel on ka otsene negatiivne tagajärg: ettevõtete tööjõukulude kasvu ning sellega paratamatult kaasnev hinnatõus. Eestis saab alampalka pisut enam kui paarkümmend tuhat inimest ning alampalga lähedast töötasu veel kümme tuhat inimest. Samas põhjustab alampalga tõus palgasurve ka palgaredeli järgmistel astmetel.

Kui töötasu tõuseb tootlikkusest kiiremini, on sellel hukutav mõju esmajärjekorras neile keskmistele ja väikeettevõtetele, kes on orienteeritud siseturule - nad ei ole enam suutelised püsima hinnakonkurentsis. Eriti valusalt lööb tootlikkusest kiiremini tõusev töötasu ettevõtteid väljaspool nn „kuldset ringi“ ning madala lisandväärtuse ja suure tööjõukuluga ettevõtteid (nt toitlustus- ja majutussektor).

Arvestades, et 2024. ja 2025. aasta järsk alampalga tõus, keerulised majandusolud ning maksutõusud on ettevõtete, näiteks majutusasutuste, toitlustusäride, maapiirkondade väikeste tootmis- ja kaubandusettevõtete rahalist olukorda juba tugevasti räsitud, on neil majanduslikult võimatu 2026. aastal palku oluliselt tõsta. Seetõttu tuleb 2026. aastal töötasu alammäära (alampalga) tõus sootuks ära jätta või teha seda minimaalselt ehk mitte rohkem kui Eesti Panga poolt järgmiseks aastaks prognoositud hinnatõus. Sellest kiirem palgakasv suurendab töötust ning viib maapiirkondade ja väikelinnade inimesed riigieelarve kulupoolele.

On äärmiselt oluline tagada Eesti ühtlane areng ja ettevõtluse võimalikkus väljaspool Tartut - Tallinna - Harjumaad ning seega tuleb alampalga läbirääkimistel kindlasti kaaluda, kas alampalka Eestis diferentseerida. Pole õiglane ega mõistlik kehtestada ääremaal tegutsevatele ettevõtetele alampalka selle järgi, millist palka suudavad maksta Tallinna ja Tartu ettevõtted, finants- ja infotehnoloogiasektor ning palgakasvu vedav avalik sektor.

2) Alampalga läbirääkimiste kui laiendatud kollektiivlepingu sõlmimise põhiseaduspärasus

EVEA on korduvalt juhtinud ministeeriumi, valitsuse ja Riigikogu tähelepanu probleemile, et alampalga kokkuleppe sõlmimine ei ole Eestis põhiseaduspärane, kuna läbirääkijatel puudub piisav legitiimsus. Ka Euroopa Komisjon on korduvalt osundanud, et meil on seaduse tasandil muudetud teatud huvikaitseorganisatsioonid (EAKL ja ETKL) sisuliselt avaliku võimu teostajateks. Vaatamata seaduste kosmeetilisele parandamisele jätkub senine lubamatu halduspraktika, kus alampalga sisulisteks otsustajateks on endiselt vaid EAKL ja ETKL, kaasamata väikeettevõtjaid ja nende esindajat ehk Eesti Väike ja Keskmete Ettevõtjate Assotsiatsiooni. Valdav enamik (enam kui 80%) kõigist töökohtadest on Eestis aga väike- ja keskmistes ettevõtetes, mille esindajaid läbirääkimistel tööandjate poolel ei ole ning milliste töötajad ei kuulu ka ametiühingutesse, ehk teisisõnu: **neid, keda alampalk peamiselt puudutab, läbirääkimistele kaasatud ei ole.**

Rahvusvahelisest õigusest tuleneva üldise põhimõtte järgi on alampalga kokkuleppimise õigus kõige esinduslikematel töötajate ja tööandjate organisatsioonidel. Eesti Ametiühingute Keskliit ja Eesti Tööandjate Keskliit on küll üleriigilised organisatsioonid, aga nende esinduslikkus ei ole piisav laiendatud kollektiivlepingu sõlmimiseks. Kehtivas regulatsioonis on sätestamata ning halduspraktikas lahendamata töölepingu alusel töötajatele palka maksvate ettevõtjate, kes ei kuulu tööandjate keskliitu ega selle haruliitudesse, õigus korraldusele ja menetlusele kollektiivsete läbirääkimiste toimumisel, mille tulemusena sõlmitakse üleriigiline laiendatud kollektiivleping.

Tänase mudeli alusel üleriigilise alampalga kokkuleppimisel on võimatu piisavas mahus realiseerida Eesti Tööandjate Keskliitu mittekuuluvate ettevõtjate õigust informeerimisele ja konsulteerimisele. Seetõttu on praktikas mõistlik ja vajalik kaasata kollektiivsetele alampalga läbirääkimistele ka teised üleriigilised ettevõtjate esindusorganisatsioonid. Läbirääkimistel tuleb tagada kõigi laiendatud kollektiivlepingust mõjutatud tööandjate esindajatele piisav teave kokkulepitava alampalga suuruse mõjude kohta erinevates valdkondades ja geograafilistes piirkondades.

Eraõiguses, sh tööõiguses kehtib lepinguvabaduse põhimõte, mille kohaselt on ka lepingu sisulistes tingimustes kokkuleppimine poolte õigus. Lepinguvabaduse kaitse alla kuulub samuti kokkulepe palga suuruse kohta. Selle õiguse piiramine õigusaktiga või volitusnormi alusel laiendatud kollektiivlepinguga peab toimuma kooskõlas põhiseadusega.

EVEA hinnangul riivab täna kehtivas kollektiivlepingu seaduses sätestatud normide alusel üleriigilise laiendatud kollektiivlepinguga sõlmitud alampalga kokkulepe ebaproportsionaalselt ettevõtjate, eriti mikro- ja väikeettevõtjate ettevõtlusvabadust ja omandipõhiõigust. See riive puudutab eelkõige neid ettevõtjaid, kes tulenevalt tegutsemisvaldkonna tingimustest ja spetsiifikast kasutavad rohkem madalama kvalifikatsiooniga tööjõudu, mille tulemusena tagatakse elanikele vastavate toodete ja teenuste osutamine ning hoitakse hinnad taskukohased.

Juhime tähelepanu, et mikro- ja väikeettevõtted ei ole läbirääkimistesse kaasatud, kuid just viimased on majanduse langustsüklites eriti haavatavad liiga kiirelt tõusva alampalga tõttu. Tartu Ülikooli teadlaste poolt läbi viidud uuringu „Alampalga mõju Eesti sotsiaalmajanduslikule arengule“ kohaselt olid valdav enamik (77%) alampalka maksvatest ettevõtetest mikroettevõtted ja väikeettevõtted. Palgainfo Agentuuri hinnangul teenis alla 10 töötajaga organisatsioonides töötavatest töötajatest 2022. aasta II kvartalis peaaegu kolmandik (31%) alampalka või sellest väiksemat töötasu. 250 ja enama töötajate arvuga organisatsioonide töötajatest sai miinimumpalka või sellest vähem vaid 5%.

Selgitame, et juba täna on meile teada, et mõned puudutatud väikeettevõtjad kaaluvad alampalga kokkuleppe põhiseaduspärasuse küsimuses kohtu poole pöördumist, kui valitsus alampalga plaanitud kujul kinnitab.

Vältimaks kulukaid ja aeganõudvaid õigusvaidlusi, teeb EVEA ettepaneku:

- 1) Jätta alampalk esitatud kujul kinnitamata;**
- 2) Muuta alates 2027. aasta alampalga läbirääkimistest halduspraktikat, ning kaasata juba 2026. aastal järgmise aasta alampalga läbirääkimistele seniste partneritega võrdväärselt Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtted neid esindava EVEA kaudu.**

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ille Nakurt-Murumaa

EVEA president

e-post: ille@evea.ee

tel: 57809806